

OM NAZISMEN I TYSKLAND

Bönderna, städernas medelklass och en stor del av den tunga industrins kapitalister var de första som röstade nazistiskt. Sedan har, efter att den hårda diktaturen infördes som en överraskning för många, ett latent motstånd funnits och utvecklats utan att komma eller våga komma till aktivt uttryck

Finns det en verklig opposition mot nazismen? Jag tänker då inte så mycket på de revolterande officersklickarna, som väl förresten vid det här laget är ganska grundligt utrotade, och inte heller på alla nyomvända f. d. nazister (sådana är det säkert ingen brist på!). Men jag skulle vilja veta, om man kan våga tro, att några någotsånär betydande grupper inom det tyska folket hela tiden hållit sig obesmittade av våldslärorna. Jag förstår, att det inte är lätt att ge ett bestämt besked om den saken. Men det vore i alla fall värdefullt att få några uppgifter om hur många anhängare nazismen hade, innan Hitler definitivt gjorde slut på tyskarnas möjlighet att rösta fritt. Och vilka folklager var det, som framförallt stödde nazismen?

Nazismen vann som bekant ingen större anslutning förän vid valen i september 1930, då dess mandatsiffra i riksdagen steg från 12 till 107 platser. Sin största framgång vid ett fritt val uppnådde nazismen i juli 1932, då omkring 37 procent av de väljande röstade på partiet. Vid de sista valen under den republikanska regimen, i mars 1933 — alltså efter Hitlers regeringsbildning — uppnådde partiet icke heller majoritet, utan den knappa majoritet på mindre än 52 procent, som regeringen då erhöll, tillföll den av nazisterna och de tysk-nationella bildade koalitionen. Detta val kan dock icke betraktas som ett fritt val, ty dels begränsades i hög grad genom statliga åtgärder de oppositionella, särskilt de kommunistiska och socialdemokratiska partiernas möjligheter, dels igångsattes med statsledningens goda minne de nazistiska stormtrupperna terroristiska aktioner mot sina motståndare. Vad beträffar de folkgrupper, som under detta skede stödde nazismen, kan det schematiskt sägas, att så gott som alla de, vilka tidigare röstat borgerligt — med undantag för de till centerpartiet anslutna katolska väljarna — successivt övergingo till nazismen. Denna kunde däremot endast i mycket begränsad omfattning vinna terräng från de socialistiska partierna; dessa partier hade mellan 1924 och 1932 ständigt 35—40 procent av valmanskåren bakom sig, och ännu i mars 1933 samlade de nära 31 procent av de röstande. De sociala grupper, som i första hand gingo över till nazismen, voro bönderna samt medelklassen i städerna; småningom vanns även, såsom av det sagda framgår, en stor del av den egentliga överklassen, icke minst kapitalisterna inom den tunga industrien. De kvinnliga väljarna, som tidigare i anmärkningsvärt ringa utsträckning röstat på nazismen, övergingo i stor omfattning till denna vid de sista valen under republiken.

Det bör tillfogas, att säkerligen en stor del av de nazistiska väljarna icke tänkte sig att partiet skulle införa en diktatur eller i varje fall icke en diktatur av den art, som sedermera kom till stånd. Nazisterna vände sig till olika folkgrupper med löften om ekonomiska förändringar till deras förmån — högre jordbrukstullar till bönderna o. s. v. — och därjämte riktade man till alla en stark nationell och »antimarxistisk» propaganda. Diktaturens införande kom för stora grupper som en överraskning; det är intressant att se hur exempelvis de svenska tidningarna till en början i regel trodde att nazismen skulle modereras genom övertagandet av regeringsmakten.

Å andra sidan måste fastslås, att motståndet mot diktaturen var jämförelsevis lamt; något försök till organiserad aktion gjordes sålunda icke från arbetarnas sida. Att många, som hatade nazismen och dess metoder, utan något som helst försök till motstånd underkastade sig den nya regimen, är ostridigt.

I vad mån en opposition mot nazismen fortlevt under den följande tiden är omöjligt att mera exakt bestämma. Å ena sidan får man förutsätta, att den ungdom, som fostrats efter nazismens seger, till övervägande del genomsyrats av dess lära, samt att för stora grupper den nya regimen framträtt som något ofrånkomligt, varför man hamnat i ett indifferent godtagande. Å andra sidan måste beaktas, att med all sannolikhet betydande folkgrupper varit oppositionella utan att detta på något sätt kommit till uttryck. Själv har jag vid resor i Tyskland under åren före kriget träffat många personer, särskilt akademiker, som avskytt nazismen, men av fruktan och i viss mån av karriärskäl uppträtt som anhängare av regimen. Omröstningarna och valen efter diktaturens införande ge knappast någon ledning; i koncentrationslägren har regeringen vunnit samma överväldigande majoritet som bland valmännen överhuvud. I vad mån ett aktivt motstånd mot nazismen förekommit känner man föga. Av många uppgifter att döma är dock antalet för politiska brott avrättade mycket stort; det är icke uteslutet att antalet dylika exekutioner i Tyskland varit proportionsvis lika stort som eller större än motsvarande antal i flera av de ockuperade länderna.

Herbert Tingsten.

HEMLIGA POLISEN

Några randanmärkingar med anledning av statsrådet Erlanders redogörelse

Statsrådet Erlanders redogörelse för Säkerhetstjänstens organisation och arbetssätt i Vecko-Journalen nr 6 (1945) var onekligen ett intressant aktstycke. Men det föranleder några frågor. Om det är sant att »en enskild persons telefonsamtal icke kan avlyssnas och hans brev icke granskas utan att säkerhetstjänsten i varje särskilt fall anmäler åtgärden till justitiekanslern för prövning om den skall äga bestånd», vilket enormt arbete måste då icke justitiekanslern ha haft, om 100.000-tals inkallades post skulle kontrolleras? Eller var det bara alla inkallade kommunister och syndikalister?

Och vidare säger statsrådet: »Det har gjorts gällande att säkerhetstjänsten under de första krigsåren icke vågade ta itu med det tyska spionaget. Att detta är ett misstag visas därav, att år 1940 10 och år 1941 11 tyskar dömdes till frihetsstraff». Motsäger verkligen dessa siffror allmänhetens förmodan? 1940 avslöjades inalles 33 personer som skyldiga till förräderi, spio-

neri eller sabotage, alltså 30 proc. tyskar. 1941 var hela antalet avslöjade 89, alltså c:a 12 proc. tyskar, en högst betydande minskning. Om man nu antar, att 1940 års häktningar av tyskar väsentligen ägde rum innan segertåget genom Europa började, så måste man nog fråga sig vad orsaken till den plötsliga nedgången i tyskt spionage hade att betyda?

T. J. A.

Vecko-Journalen har fört ovanstående fråga vidare till statsrådet Tage Erlander. Han meddelar muntligen, att hans svar i Vecko-Journalen nr 6 (som egentligen gavs i form av en intervju) vad telefon- och postcensuren beträffar på grund av frågeställningens art uteslutande berörde kontrollen över enskilda individers telefon och post. Vad de s. k. allmänna kontrollerna beträffar så prövas även dessa av justitiekanslern. Kontrollen över militärerna ingick i de allmänna kontrollerna, vilka man numera försöker minska så långt som möjligt. Sålunda är kontrollen över de inkallade i gränsområdena avskaffad. Vad angår spionagefrågan hävdar statsrådet Erlander, att hela detta frågekomplex lämpligen inte kan diskuteras offentligt förrän kriget är över, men han står fortfarande för det han sagt i uttalandet i Vecko-Journalen.

SAMTAXERING AV ÄKTA MAKAR

Orättvisan fyller en med våldsam harm, som inte låter sig undertryckas

Regeringsrådet Kuylenstiernas inlägg på Vekans Forum i nr 5 av Vecko-Journalen i frågan om äkta makars samtaxering har fyllt undertecknad med en våldsam harm, som inte låter sig undertryckas.

»Man har stannat inför den synpunkten att två familjer med lika ekonomi borde beskattas lika oberoende av om inkomsterna tillkommit en av makarna eller båda.» Men i dessa två fall har familjerna ju inte alls lika ekonomi, om de också har lika stora inkomster, räknat i reda mynt. Låt mig ta ett exempel. Min make arbetar på sin doktorsavhandling och har en inkomst av sådan storleks- eller rättare sagt litenhetsordning, att vi och vårt barn inte på långt när kan existera på den, hur enkelt vi än lever. Jag har därför yrkesarbete och räddar därmed vår existens. Men största delen av min inkomst går naturligtvis åt till den hemhjälp vi måste hålla oss med. Är det inte fruktansvärt orättvist att säga att vår ekonomi är densamma som den familjs där hushandern ensam tjänar samma summa som vi två gemensamt och där hustrun hela dagarna arbetar i hemmet, lagar mat, syr sina och barnets kläder etc.

»Om samtaxeringen upphörde, skulle skatttarifferna få lov att höjas, kanske över hela linjen», heter det vidare. Ja, men då skulle åtminstone den bittra orättvisan avlägsnas. Kan någon säga, varför just vi yrkesarbetande mödrar skall straffas så hårt! Vare sig vi gått till vårt yrkesarbete av ekonomiskt nödvång (och det gäller ju de allra flesta) eller av längtan efter just det arbetet, har vi väl inte gjort oss skyldiga till ett sådant brott. Och kan verkligen det ekonomiska välståndet försona »hemmakvinnorna» med tanken på att deras insats för hemmet och familjen anses sakna varje tillstymmelse till ekonomiskt värde!

Samhällets styvdotter.